

суспільством і новою ідеологічною платформою, що її пропонували представники антирежимного руху. Центральним проектом цього руху була незалежна, правова і демократична Україна. Втілюючи в життя зазначені ідеї, національна система ЗМІ отримала новий поштовх до розвитку і зростала вона у тому числі на ґрунті спадку самвидавної періодики.

Список використаних джерел:

1. Бойко О. Д. Україна в 1985-1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку : [монографія]. К. : ППІЕНД, 2002. 306 с.
2. Кіпіані В. У пошуках самвидаву. Український журнал. № 4(45). 2009. Режим доступу: <http://ukrzurnal.eu/ukr.archive.html/371/>
3. Лук'яненко Л. До історії Української Гельсінської спілки. К. : Фенікс, 2010. 320 с.
4. Федотова О. О. Політична цензура друкованих видань в УСРР-УРСР (1917-1990 рр.): [монографія]. К. : Парламентське вид-во, 2009. 352 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-68>

Мостіпан Т. С.

*аспірантка кафедри журналістики та філології,
Сумський державний університет*

ПРЯМОЕФІРНЕ ТЕЛЕМОВЛЕННЯ: СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ СУСПІЛЬНОЮ ТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЄЮ УКРАЇНИ

У роботі розглянуто стан впровадження Національною суспільною телерадіокомпанією прямоефірного телемовлення. Досліджено чисельність і тематичне спрямування програм, що виходять наживо.

Ключові слова: інформаційний простір, суспільне телемовлення, прямий ефір.

Роль телебачення в суспільному житті українців важко переоцінити, особливо в умовах війни. Оперативне отримання різнобічної інформації про події в країні та світі набуває все вагомішого значення, оскільки від своєчасної та доступної передачі новин залежить безпека людей. У таких умовах українські телеканали частіше вдаються до прямоефірного мовлення. Все це засвідчує актуальність дослідження. Мета –

прослідкувати тенденції впровадження суспільним мовником прямоефірних програм.

Особливості телевізійного контенту вивчали такі зарубіжні науковці: Ф. Скотт, Дж. Д. Болтер, Ш. Шульц, Г. Дженкінс. Серед українських дослідників телебачення та прямоефірний формат досліджували Л. Василик, А. Полісученко, В. Гоян, С. Добрава, О. Ятчук. Однак питання впровадження прямоефірного формату суспільним мовником є недостатньо вивченим.

Телебачення прямого ефіру потребує значних зусиль з боку мовників у технічному, організаційному і професійному аспектах. Так споживач інформації максимально швидко отримує інформацію, однак ведучий, гість студії чи кореспондент, що веде включення з місця подій, – майже немає права на помилку. Прямий ефір потребує суттєвої технічної підготовки мовників: аудіо– та відеозаписувальне обладнання, а також засоби для трансляції сигналу мають працювати безперебійно. Повномасштабне вторгнення росії лише посилює розвиток українського прямоефірного телемовлення. Зокрема, з 24 лютого найбільші медіа запровадили спільний телемарафон «Єдині новини». За результатами дослідження Gradus Research Company, 90% українців знають про цей телевізійний проект, 75% опитаних – довіряють представленою в ньому контенту [8].

До прямоефірного мовлення відносять телевізійні продукти, «в яких час створення виробником та споживання аудиторією співпадає» [7, с. 129]. Серед телевізійного мовлення прямого ефіру вирізняють такі типи:

- інформаційне мовлення – випуски новин, окремі репортажі, інтерв'ю, звіти, включення та інші виступи в ефірі, які характеризуються оперативністю і лаконічністю викладу, інформують про важливі події в країні та світі;

- аналітичне мовлення – зазвичай впроваджується у вигляді бесіди або дискусії і передбачає студійний формат спілкування. До участі у таких програмах запрошують лідерів думок, політиків та фахівців у певних галузях. Такі програми зазвичай тривають від 30 хвилин і мають на меті не лише проінформувати глядача, представивши йому певні відомості, але і проаналізувати проблему чи ситуацію, обговорити різні аспекти питання;

- розважальне мовлення в українському телепросторі представлене в форматах ток-шоу та реаліті-шоу. Такі програми мають чітку структуру, але містять більше неформального спілкування, емоційних висловлювань, ніж інформаційні та аналітичні проекти. Розважальні проекти, що транслюються наживо, частіше залучають до взаємодії аудиторію: глядачі можуть телефонувати до студії, визначати подальший зміст програми шляхом голосування тощо.

Національна суспільна телерадіокомпанія України (НСТУ), утворена у 2016 р., позиціонує себе як найбільша незалежна медіакомпанія України, яка «належить українському суспільству і підзвітна тільки йому» [1]. Впроваджуючи нові формати й намагаючись оперативніше та різнобічно подавати суспільству інформацію, НСТУ суттєво збільшила частку програм, що виходять у прямому ефірі. У 2018 на телеканалі «УА: ПЕРШИЙ» відбулися прямі трансляції таких вагомих подій, як Зимові Олімпійські ігри та Паралімпійські ігри, Євробачення, Чемпіонат Європи з легкої атлетики. Це посприяло підвищенню рейтингів телеканалу. Прямі ефіри вели також за допомогою візної студії. Зокрема, наживо транслювали події з Книжкового Арсеналу, форуми «Ukrainian ID», «IT Arena» та «Book Forum». Відбулась трансляція концерту Харківської філармонії «Бах – 333». Регіональні філії впровадили суспільно-політичні прямиоефірні програми «Тема дня» та «Звіти. Наживо». 18 філій випускали наживо ранкову програму [3].

У 2019 трансляції Чемпіонату світу з футболу сприяли збільшенню кількості переглядів Суспільного в 3-4 рази. Не настільки суттєво, але збільшили частку залученої аудиторії й прямі трансляції Чемпіонату Європи з футболу, Чемпіонату Європи зі стрибків у воду та Кубка світу з біатлону. Також, згідно зі щорічним звітом АТ «НСТУ» за 2019 р., НСТУ підготувала та забезпечила трансляцію понад 15 спецефірів та марафонів: 3 марафони у дні виборів, трансляція отримання Томосу про автокефалію Православної Церкви України, марафони до Дня Героїв Небесної Сотні та до Дня Незалежності України [4]. Крім того, суспільний мовник наживо транслював дебати кандидатів на пост Президента України та Олімпійському стадіоні, 14-годинну пресконференцію Володимира Зеленського, інавгурацію, перше засідання Верховної Ради України IX скликання. Також у прямому ефірі вийшли матеріали з акції протесту «Ні капітуляції!» та зустрічі лідерів «норманської четвірки» у Парижі, Різдвяні та Великодні Богослужіння. У 2019 суспільний мовник випустив на екрани понад 100 годин прямого ефіру суспільно-політичного ток-шоу «Зворотний відлік». Іще одним прямиоефірним проектом стала програма «Виборчий округ. Співбесіда», регіональні філії виготовили 276 випусків про кандидатів у народні депутати загальною тривалістю 258 годин. Також вийшло 199 прямиоефірних звітів посадовців у рамках проекту «Звіти. Наживо».

Відповідно до звіту АТ «НСТУ» за 2020 р., прямиоефірна програма «Тема дня» була оновлена до інформаційно-аналітичного ток-шоу «Сьогодні. Головне», яке виходило на 23 регіональних філіях суспільного мовника [5]. Проєкт «Виборчий округ. Співбесіда» переформатували на «Виборчий округ. Місцеві» (випуски присвячували кандидатам на посаду голів органів місцевого самоврядування), вийшла 231 програма загальною тривалістю 193 години. 11 прямих ефірів програми «Виборчий округ. Дебати» вийшли за кілька днів до другого

туру місцевих виборів. Загалом у 2020 р. суспільний мовник провів 70 прямих трансляцій подій державного значення та важливих релігійних заходів. Традиційно транслювались спортивні змагання та Євробачення. Крім того, було підготовлено і протрансльовано 51 ефір марафону «На карантині» та 124 ефіри марафону «Суспільна студія».

У 2021 р. суспільний мовник фіксував зростання показників переглядів і залучення аудиторії: «значущими стали 51 година прямоефірних трансляцій важливих подій суспільного значення та 580 годин трансляцій спортивних подій світового значення» [6]. Проєкт «Зворотний відлік» у 2021 р. реалізувався у вигляді 40 прямоефірних випусків суспільно-політичного ток-шоу. Також транслювалися програми «Ранок на Суспільному», «Суспільна студія», спортивні змагання та мистецькі події, зокрема відбіркові етапи та пісенний конкурс Євробачення.

Отже, 2017 р. ознаменувався для суспільного мовника України організаційною реформою та реорганізацією регіональних філій, аудитом та розробленням перспективних планів на подальший період. Уже з 2018 р. НСТУ активно створює і транслює прямоефірні проєкти, орієнтовані як на інформаційне, так і на аналітичне та розважальне мовлення. Програми готуються і на рівні телеканалу «UA: ПЕРШИЙ», і на рівні регіональних філій суспільного мовника. Щороку загальна тривалість прямих ефірів зростає, збільшується і кількість проєктів, зокрема, аналітичного спрямування. Програми вдосконалюються та переформатовуються відповідно до суспільно-політичної ситуації в країні: інформаційна програма «Тема дня» з часом переросла в інформаційно-аналітичне ток-шоу «Сьогодні. Головне». Суспільний мовник наживо транслював важливі політичні, релігійні, спортивні та мистецькі події. Підготовка і випуск програм у форматі прямого ефіру потребували значних технічних можливостей та організаційних зусиль працівників НСТУ, однак призвели до розширення кола аудиторії, а отже – підвищення рівня довіри до суспільного мовника.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку Національної суспільної телерадіокомпанії України. URL: https://corp.suspilne.media/media/documents/zagalni-dokumenti/Kandydaty_na_posadu_holovy_NSTU/Prohrama_rozvytku_NSTU_Liliia_Dutka.pdf (дата звернення: 12.11.2022).

2. Щорічний (загальний) звіт про діяльність ПАТ «НСТУ» за 2017 рік. URL: https://www.nrada.gov.ua/nstu_documents/shhorichnyj-zagalnyj-zvit-pro-diyalnist-pat-nstu-za-2017-rik/ (дата звернення: 11.11.2022).

3. Щорічний (загальний) звіт про діяльність ПАТ «НСТУ» за 2018 рік. URL: https://www.nrada.gov.ua/nstu_documents/shhorichnyj-

zagalnyj-zvit-pro-diyalnist-pat-nstu-za-2018-rik/ (дата звернення: 13.11.2022).

4. Щорічний (загальний) звіт про діяльність ПАТ «НСТУ» за 2019 рік. URL: <https://www.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/SHHorichnyj-zvit-PAT-NSTU-2019.pdf> (дата звернення: 15.11.2022).

5. Щорічний (загальний) звіт про діяльність АТ «НСТУ» за 2020 рік. URL: <https://www.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/SHHorichnyj-zvit-AT-NSTU-2020.pdf> (дата звернення: 16.11.2022).

6. Щорічний (загальний) звіт про діяльність АТ «НСТУ» за 2021 рік. URL: <https://www.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/Zvit-AT-NSTU-za-2021-rik.pdf> (дата звернення: 17.11.2022).

7. Ятчук О. Прямоефірне та інтерактивне мовлення: жанрові особливості. Образ. 2019. Вип. 3 (32). С. 126-135.

8. 75% українців довіряють телемарафону «Єдині новини» – дослідження Gradus Research Company. URL: <https://www.nrada.gov.ua/75-ukrayintsiv-doviryayut-telemarafonu-yedyni-novynu-doslidzhennya-gradus-research-company/> (дата звернення: 15.11.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-69>

Найдюнов М. І.

*доктор психологічних наук, професор, старший науковий співробітник,
Державний університет інфраструктури та технологій*

Григоровська Л. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент, вчений секретар,
Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України*

Найдюнова Л. А.

*доктор психологічних наук, старший науковий співробітник,
заступник директора,
Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України*

РЕФЛЕКСИВНА СТРАТЕГІЯ ЗАПОБІГАННЯ РЕГЕНЕРАЦІЇ ТОТАЛІТАРИЗМУ В МАСОВІЙ СВІДОМОСТІ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ДІАЛОГАХ

Проблема тоталітаризму в посттоталітарних державах – це є проблема балансу розвитку і тяжіння до усталеного минулого, тобто